שבועות

עין יעקב

geulaquiz.com

פרק א

א **שבועות פרק א** - תַּנְיָא, (שמות כא דברים ט) ״מַרְצֵעַ״, אֵין לִי אֶלָּא מַרְצֵעַ, מְנַיִן לְרַבּוֹת הַסּוֹל, וְהַסְּיָרָה, הַמַּחַט, וְהַמַּקְדֵּחַ, וְהַמִּכְתָּב? תַּלְמוּד לוֹמַר: (שם) ״וְלָקַחְתָּ״, כָּל דָּבָר הַנִּלְקָח בַּיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אוֹמֵר: ׳מַרְצֵעַ׳, מַה מַּרְצֵעַ מְיֻחָד שֶׁל מַתֶּכֶת, אַף כָּל שֶׁל מַתֶּכֶת.

ב אָמַר מַר: ״וְנֶעְלַם״, מִכְּלַל שֶׁיָּדַע, [מַאי מַשְׁמַע?] אָמַר רָבָא: מִדְּלָא כְּתִיב: ״וְהִיא עָלוּמָה מִמֶּנּוּ״. אָמַר לֵיהּ: אַבַּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה גַּבֵּי סוֹטָה דִּכְתִיב: (במדבר ה׳:י״ג) ״וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ״, מִכְּלַל דַּהֲוָה יָדַע מֵעִיקָּרָא? אִי הֲוָה יָדַע, מִי בָּדְקֵי לָהּ מַיָּא! וְהָתַנְיָא: (שם) ״וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן, וְהָאִשָּׁה הַהִיא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ״, בִּזְמַן שֶׁהָאִישׁ מְנֻקֶּה מֵעָוֹן, הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵין הָאִישׁ מְנֻקֶּה מֵעָוֹן, אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אֶת אִשְׁתּוֹ. וְתוּ, גַּבֵּי תּוֹרָה דִּכְתִיב: (איוב כ״ח:כ״א) ״וְנֶעְלָמָה מֵעֵינֵי כָל חָי, וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה״, מִכְּלַל דְּאִיכָּא דַּהֲוָה יָדַע בָּהּ, וְהָכְתִיב: (שם) ״לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ״? אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: קָסָבַר רַבִּי: יְדִיעַת בֵּית רַבּוֹ שְׁמָהּ יְדִיעָה.

ג א ״וְתֹאכַל כָּל אַרְעָא, וּתְדוּשִׁנַּהּ, וְתַדְקִנַּהּ״ (דניאל ז׳:כ״ג). אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ רוֹמִי [חַיֶּבֶת] שֶׁטִּבְעָהּ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

ד וְכִי תֵּימָא: אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: [נִיפּוּךְ מֵיפַּךְ, אָמַר קְרָא: (ויקרא יז): ״לְכָל חַטֹּאתָם״, מִכְּלַל דִּבְנֵי חֲטָאוֹת נִינְהוּ, וְנִתְכַּפְּרָה כַּפָּרָה גְּמוּרָה. אִי כְּתִיב: ״מֵחַטֹּאתָם״, כִּדְקָא אָמַרְתְּ, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב: ״לְכָל חַטֹּאתָם״, לְהַנָּךְ דְּאַתּוּ לְכָלָּל חַטָּאת]. וְכִי מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מְכַפֵּר, לָמָּה תּוֹלֶה? אָמַר רַבִּי זֵירָא: לוֹמַר: שֶׁאִם מֵת, מֵת בְּלֹא עָוֹן. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִם מֵת, מִיתָה מְמֻרֶקֶת! אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְהָגִין עָלָיו מִן הַיִּסּוּרִין.

ה ב אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַה נִּשְׁתַּנָּה שָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: ״לַה׳״? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שָׂעִיר זֶה יִהְא כַּפָּרָה (עלי) [עַל] שֶׁמִּעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ.

ו אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אָמַר קְרָא: (במדבר כ״ט:ל״ט) ״אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה׳ בְּמוֹעֲדֵיכֶם״, הוּקְשׁוּ כָּל הַמּוֹעֲדִים כֻּלָּם זֶה לָזֶה, וְהָא רֹאשׁ חֹדֶשׁ לָאו מוֹעֵד הוּא? אִיבְּרָא, רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַמִּי אִיקְרִי מוֹעֵד, כִּדְאָמַר אַבַּיֵי, דְּאָמַר אַבַּיֵי: תַּמּוּז דְּהַהִיא שַׁתָּא, מַלְיוּהָ מַלָּיֶיהָ, דִּכְתִיב: (איכה א׳:ט״ו) ״קָרָא עָלַי מוֹעֵד לִשְׁבֹּר בַּחוּרָי״.

ז מְנָא הַנֵּי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: (ויקרא ט״ז:ט״ו-ט״ז) ״וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ וְגוֹ׳. ׳פְּשָׁעִים׳, אֵלּוּ הַמְּרִדִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (מלכים ב ג׳:ז׳) ״מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי״, וְאוֹמֵר: (שם ח) ״אָז תִּפְשָׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא״. ׳חַטָּאוֹת׳, אֵלּוּ הַשְּׁגָגוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (ויקרא ד׳:ב׳) ״נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה״.

ח ג מִשְׁנָה. עַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה הַקַּלּוֹת וְהַחֲמוּרוֹת וְכוּ׳. עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, כְּרִיתוּת וּמִיתוֹת בֵּית־דִּין. עַל כֻּלָּן שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר. גְּמָרָא. הַאי עֲשֵׂה, הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלָא עָבַד תְּשׁוּבָה, (משלי כ״א:כ״ז) ״זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה״! אִי דְּעָבַד תְּשׁוּבָה, כָּל יוֹמָא נַמִּי, דְּתַנְיָא: עָבַר עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ. אָמַר רַבִּי זֵירָא: בְּעוֹמֵד בְּמִרְדּוֹ. וְרַבִּי הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר: עַל כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין עָשָׂה תְּשׁוּבָה, בֵּין לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה, יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, חוּץ מִפּוֹרֵק עֹל וּמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה וּמֵפֵר בְּרִית בַּבָּשָׂר, שֶׁאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְאִם לָאו אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? דְּתַנְיָא: (במדבר ט״ו:ל״א) ׳כִּי דְבַר ה׳ בָּזָה׳, זֶה הַפּוֹרֵק עֹל, וּמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה. ׳וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר׳, זֶה הַמֵּפֵר בְּרִית בַּבָּשָׂר. ׳הִכָּרֵת תִּכָּרֵת׳, ׳הִכָּרֵת׳, לְפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, ׳תִּכָּרֵת׳, לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. יָכוֹל אֲפִלּוּ עָשָׂה תְּשׁוּבָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳עֲוֹנָהּ בָּהּ׳, לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁעֲוֹנָהּ בָּהּ. וְרַבָּנָן: ׳הִכָּרֵת׳, בָּעוֹלָם הַזֶּה, ׳תִּכָּרֵת׳, לָעוֹלָם הַבָּא. ׳עֲוֹנָהּ בָּהּ׳, שֶׁאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּמֵת, מִיתָה מְמֻרֶקֶת.

ט תַּנְיָא: יָכוֹל לֹא יְהֵא יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר אֶלָּא אִם כֵּן הִתְעַנָּה בּוֹ, וּקְרָאוֹ מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְלֹא עָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה. לֹא הִתְעַנָּה בּוֹ, וְלֹא קְרָאוֹ מִקְרָא קֹדֶשׁ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: (ויקרא כ״ג:כ״ז) ״יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא״, מִכָּל מָקוֹם! אָמַר אַבַּיֵי: לָא קַשְׁיָא, הָא, רַבִּי, וְהָא, רַבִּי יְהוּדָה וְכוּ׳.

פרק ב

א **שבועות פרק ב** - ד תַּנְיָא: נֶאֱמַר בְּעוֹלַת בְּהֵמָה: (ויקרא א) ״אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ״. (ונאמר) בְּעוֹלַת הָעוֹף: (שם) ״אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ״. וּבְמִנְחָה: (שם ב) ״אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ״. מְלַמֵּד: אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּן לִבּוֹ (לשמים) [לְאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם].

ב ה מִשְׁנָה. אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֶלָּא בְּמֶלֶךְ וְנָבִיא וְאוּרִים וְתֻמִּים וְסַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַת וּבִשְׁתֵּי תּוֹדוֹת וּבְשִׁיר, וְבֵית־דִּין מְהַלְכִין וּשְׁתֵּי תּוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶם וְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם.

ג אֵין בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּלַּיְלָה, דְּאָמַר אַבַּיֵי: מִנַּיִן דְּאֵין בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּלַּיְלָה? שֶׁנֶּאֱמַר: (במדבר ט) ״וּבְיוֹם הָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן״, בַּיּוֹם מְקִימוֹ, אֲבָל בַּלַּיְלָה אֵין מְקִימוֹ.

ד ו תָּנוּ רַבָּנָן: שִׁיר שֶׁל תּוֹדָה בְּכִנּוֹרוֹת וּבִנְבָלִים וּבְצִלְצָלִים, עַל כָּל פְּנָּה וּפְנָּה, עַל כָּל אֶבֶן גְּדוֹלָה שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם אוֹמֵר: (תהלים ל) ״אֲרוֹמִמְךָ ה׳ כִּי דִלִּיתָנִי״ וְגוֹ׳. וְשִׁיר שֶׁל פְּגָעִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שִׁיר שֶׁל נְגָעִים. מַאן דְּאָמַר: שִׁיר שֶׁל נְגָעִים, דִּכְתִיב: (שם צא) ״וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ״, וּמַאן דְּאָמַר: ׳פְּגָעִים׳, דִּכְתִיב: (שם) ״יִפֹּל מִצִּדְךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ״, (בכנורות ובנבלים ובתופים אומר.) [וְאוֹמֵר]: ״יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן״ וְגוֹ׳, עַד ״כִּי אַתָּה ה׳ מַחְסִי״. וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר: (שם ג) ״מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ״, עַד: ״לַה׳ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה״. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אוֹמֵר לְהוּ לְהַנֵּי קָרְאֵי וְגַאנֵי. הֵיכִי עָבִיד הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אָסוּר לְהִתְרַפְּאוֹת בְּדִבְרֵי תּוֹרָה? לְהָגֵן שַׁאנֵי. וְאֶלָּא כִּי אָמַר: ׳אָסוּר׳, דְּאִיכָּא מַכָּה. אִי דְּאִיכָּא מַכָּה, ׳אָסוּר׳ וְתוּ לָא? וְהָתְנַן: הַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה, אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. הָא אִיתְּמַר עֲלָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרוֹקֵק שָׁנוּ, לְפִי שֶׁאֵין מַזִּכִּירִין שֵׁם שָׁמַיִם עַל הָרְקִיקָה.

ה ז תַּנְיָא: כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (במדבר יט) ״אֶת מִשְׁכַּן ה׳ טִמֵּא״. וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (שם) ״כִּי אֶת מִקְדַּשׁ ה׳ טִמֵּא״ וכו׳. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם נֶאֱמַר: ׳מִשְׁכָּן׳, לָמָּה נֶאֱמַר: ׳מִקְדָּשׁ׳? וְאִם נֶאֱמַר: ׳מִקְדָּשׁ׳, לָמָּה נֶאֱמַר: ׳מִשְׁכָּן׳? אִם נֶאֱמַר: ׳מִשְׁכָּן׳ [וְלֹא נֶאֱמַר: ׳מִקְדָּשׁ׳], הָיִיתִי אוֹמֵר: עַל מִשְׁכָּן יֵהָא חַיָּב, שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, (אבל על) [וְעַל] מִקְדָּשׁ לֹא יְהֵא חַיָּב. (לכך נאמר מקדש.) וְאִם נֶאֱמַר: ׳מִקְדָּשׁ׳ [וְלֹא נֶאֱמַר: ׳מִשְׁכָּן׳], הָיִיתִי אוֹמֵר: עַל מִקְדָּשׁ יְהֵא חַיָּב, שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ קְדֻשַּׁת עוֹלָם, (אבל על) [וְעַל] מִשְׁכָּן לֹא יְהֵא חַיָּב, לְכָךְ נֶאֱמַר: ׳מִשְׁכָּן׳ [וּלְכָךְ נֶאֱמַר: ׳מִקְדָּשׁ׳].

ו ח תָּנוּ רַבָּנָן: (ויקרא טו) ״וְהִזַּרְתֶּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם״. אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: מִכָּאן אַזְהָרָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּפָּרְשׁוּ מִנְּשׁוֹתֵיהֶם סָמוּךְ לְוִסְתָּן, וְכַמָּה? אָמַר רַבָּה. (אחת.) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: כָּל שֶׁאֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ סָמוּךְ לְוִסְתָּהּ, אֲפִלּוּ הוֹרָן לוֹ בָּנִים כִּבְנֵי אַהֲרֹן, מֵתִים, דִּכְתִיב: ״וְהִזַּרְתֶּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם, וְהָדָוָה בְּנִדָּתָהּ״, וְסָמִיךְ לֵיהּ: (שם טז) ״אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן״. אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַפּוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ סָמוּךְ לְוִסְתָּהּ, הוֹרָן לוֹ בָּנִים זְכָרִים, דִּכְתִיב: (שם יא) ״לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר״, וְסָמִיךְ לֵיהּ: (שם יב) ״אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר״. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: הוֹרָן לוֹ בָּנִים רְאוּיִן לְהוֹרָאָה, דִּכְתִיב: (שם י) ״לְהַבְדִּיל וּלְהוֹרוֹת״. אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמַּבְדִּיל עַל הַיַּיִן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת, הוֹרָן לוֹ בָּנִים זְכָרִים, דִּכְתִיב: (שם) ״לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל״. וּכְתִיב הָתָם: (שם יא) ״לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר״, וְסָמִיךְ לֵיהּ: (שם יב) ״אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר״. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: בָּנִים רְאוּיִן לְהוֹרָאָה, דִּכְתִיב: (שם י) ״לְהַבְדִּיל וּלְהוֹרוֹת״. אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ, הוֹרָן לוֹ בָּנִים זְכָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם יא) ״וְהִתְקַדַּשְׁתֶּם וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים״, וְסָמִיךְ לֵיהּ: ״אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ״. אֶלְעָזָר: כָּל הַמְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ, הוֹרָן לוֹ בָּנִים זְכָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם כ) ״וְשָׁמוֹר׳ בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר, וּמַה שֶּׁאֵין הָאֹזֶן יְכוֹלָה לִשְׁמֹעַ.

פרק ג

א **שבועות פרק ג** - תַּנְיָא: (שמות כ) ׳זָכוֹר׳ (דברים ה) וְ׳שָׁמוֹר׳ בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר, וּמַה שֶּׁאֵין הָאֹזֶן יְכוֹלָה לִשְׁמֹעַ.

פרק ד

א **שבועות פרק ד** - תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים״. (דברים י״ט:י״ז.) מִצְוָה לְבַעֲלֵי דִינִין שֶׁיַּעַמְדוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שָׁמַעְתִּי שֶׁאִם רָצוּ לְהוֹשִׁיב אֶת שְׁנֵיהֶם, מוֹשִׁיבִין. אֵיזֶהוּ אָסוּר? שֶׁלֹּא יֵהֵא אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, אֶחָד מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ, וְאֶחָד אוֹמֵר לוֹ: קַצֵּר דְּבָרֶיךָ.

ב ט תָּנוּ רַבָּנָן: ״בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ״, (ויקרא י״ט:ט״ו,) שֶׁלֹּא יֵהֵא אֶחָד יוֹשֵׁב וְאֶחָד עוֹמֵד, אֶחָד מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ, וְאֶחָד אוֹמֵר לוֹ: קַצֵּר דְּבָרֶיךָ. דָּבָר אַחֵר: ״בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ״, הֱוֵי דָּן אֶת חֲבֵרְךָ לְכַף זְכוּת. תָּנֵי רַב יוֹסֵף: ״בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ״, עִם שְׁאִתְּךָ בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, הִשְׁתַּדֵּלְדוּנוֹ יָפֶה.

ג רַב (הונא) [עוּלָא] בְּרֵיהּ דְּרַב עִילָאִי, הֲוֵי לֵיהּ דִּינָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, שָׁלַח לֵיהּ רַב יוֹסֵף: (עילאי) [עוּלָא] חֲבֵרֵנוּ, עָמִית־בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת. אָמַר: מַאי שָׁלַח לִי, לְחַנּוּפֵי לֵיהּ? הָדַר אָמַר: לְמִישְׁרֵי בְּתִיגְרָא. אִי נַמִי: לְשׁוּדָא דְּדַיְינֵי. אָמַר עוּלָא: מַחֲלֹקֶת בְּבַעֲלֵי דִינִין, אֲבָל בְּעֵדִים, דִּבְרֵי הַכֹּל בַּעֲמִידָה, דִּכְתִיב: (דברים י״ט:י״ז) ״וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים״. אָמַר רַב הוּנָא: מַחֲלֹקֶת בְּשָׁעַת מַשָּׂא וּמַתָּן, אֲבָל בְּשָׁעַת גְּמַר דִּין, דִּבְרֵי הַכֹּל דַּיָּנִין בִּישִׁיבָה וּבַעֲלֵי דִינִין בַּעֲמִידָה, דִּכְתִיב: (שמות י״ח:י״ג) ״וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לִשְׁפֹּט אֶת הָעָם, וַיַּעֲמֹד הָעָם״.

ד י דְּבִיתְהוּ דְּרַב הוּנָא, חֲוַת לָהּ דִּינָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אָמַר: הֵיכִי אֲעָבִיד? אִי אֵיקוּם מִקַּמָּךְ, מִסְתַּתְמָן טַעֲנָתֵיהּ דְּבַעַל דִּינָהּ, לָא אֵיקוּם מִקַּמָּהּ, אִשֵּׁת חָבֵר הֲרֵי הִיא כְּחָבֵר. אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: צֵא וְאַפְּרַח עָלַי בַּר־אַוָּזָא, וְשָׁדֵי עִילּוּאֵי וְאֵיקוּם.

ה אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: הַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן וְעַם־הָאָרֶץ דְּאִית לְהוּ דִּינָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, מוֹתְבִינַן לֵיהּ לְצוּרְבָּא מֵרַבָּנָן, וּלְעַם־הָאָרֶץ נַמִּי אַמְרִינַן לֵיהּ: תִּיב, וְאִי קָאֵי, לֵית לָן בָּהּ. רַב בַּר שְׁרַבְיָא, חֲוֵי לֵיהּ דִּינָא קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, אוֹתְבֵיהּ וְאוֹתִיב נַמִּי לְבַעַל דִּינֵיהּ. אָתָא שְׁלִיחָא דְּבֵי דִּינָא בָּטַשׁ בֵּיהּ וְאוּקְמֵיהּ לְעַם־הָאָרֶץ, וְלָא אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא: תִּיב. הֵיכִי עָבִיד הָכִי? וְהָא מִסְתַּתְּמָן טַעֲנָתֵיהּ. אָמַר רַב פָּפָּא: מֵימַר אָמַר: אִיהוּ הָא אוֹתְבָן, שְׁלִיחָא הוּא דְּלָא מְפַיְּיסְמִינָאי. וְאָמַר [רַבָּה בַּר] רַב הוּנָא: הַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן וְעַם־הָאָרֶץ דְּאִית לְהוּ דִּינָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, לָא לִיקְדִּים צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן וְלֵיתֵיב, מִשּׁוּם דְּמֵיחְזֵי כְּמַאן דְּסָדַר לֵיהּ לְדִינֵיהּ. וְלָא אֲמָרָן אֶלָּא דְּלָא קָבֵיעַ לֵיהּ עִידְנֵיהּ, אֲבָל אִי קָבֵיעַ לֵיהּ עִידְנֵיהּ, לֵית לָן בָּהּ, מֵימַר אָמַר: בְּעִידְנֵיהּ טָרִיד.

ו וְאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: הַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנָן דְּיָדַע בְּסַהֲדוּתָא, וְזִילָא בֵּיהּ מִלְּתָאלְמֵיזַל לְבֵי דִּינָא דְּזוּטַר מִינֵיהּ לְאַסְהוּדֵי קַמֵּיהּ, לָא לֵיזִיל. אָמַר רַב (ששת) [שֵׁשֶׁת] בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: אַף אֲנַן נַמִּי תְּנִינָא: מָצָא שַׂק אוֹ קֻפָּה, וְאֵין דַּרְכּוֹ לִטֹּל, הֲרֵי זֶה לֹא יִטֹּל. הֲנֵי מִילֵּי בְּמָמוֹנָא, אֲבָל בְּאִיסּוּרָא: (משלי כ״א:ל׳) ״אֵין חָכְמָה, וְאֵין תְּבוּנָה, וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד ה׳״, כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִלּוּל ה׳, אֵין חוֹלְקִין כָּבוֹד לָרַב. רַב יֵימַר הָנֵי מִילֵּי דְּלֵיהּ סָהֲדוּתָא לְמַר זוּטְרָא, אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַמֵּימַר, אוֹתְבִינְהוּ לְכוּלְּהוּ, אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְאַמֵּימַר: וְהָאָמַר עוּלָּא: מַחְלֹקֶת בְּבַעֲלֵי דִּינִין, אֲבָל בְּעֵדִים דִּבְרֵי הַכֹּל בַּעֲמִידָה. אָמַר לֵיהּ: הַאי עֲשָׂה, וְהַאי עֲשֵׂה, עֲשֵׂה דִּכְבוֹד תּוֹרָה עָדִיף.

ז יא תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן לְדַיָּן שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה סָנִיגְרוֹן לִדְבָרָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: (שמות כ׳:י״ג-ז׳) ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. וּמִנַּיִן לְדַיָּן שֶׁלֹּא יֵשֵׁב תַּלְמִיד בּוּר לְפָנָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לְדַיָּן שֶׁיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא גַּזְלָן, וְכֵן עֵד שֶׁיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא גַּזְלָן, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף עִמּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לְדַיָּן שֶׁיּוֹדֵעַ בַּדִּין שֶׁהוּא מְרֻמֶּה, שֶׁלֹּא יֹאמַר: הוֹאִיל וְהָעֵדִים מְעִידִים, אֶחְתְּכֶנּוּ, וְיִהֵא קוֹלָן תָּלוּי בְּצַוָּאר עֵדִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לְתַלְמִיד שֶׁיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ וְרוֹאֶה זְכוּת לָעָנִי וְחוֹבָה לֶעָשִׁיר, [מִנַּיִן] שֶׁלֹּא יִשְׁתֹּק? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לְתַלְמִיד שֶׁרוֹאֶה אֶת רַבּוֹ שֶׁטּוֹעֶה בַּדִּין, שֶׁלֹּא יֹאמַר: אַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיְּגַמְּרֶנּוּ וְאֶסְתְּרֶנּוּ וְאֶבְנֶנּוּ מִשָּׁלִי, כְּדֵי שֶׁיְּקֻרָּא הַדִּין עַל שְׁמִי? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לְתַלְמִיד שֶׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ: יוֹדֵעַ אַתָּה בִּי, שֶׁאִם נוֹתְנִין לִי מֵאָה מָנֶה אֵינִי מְבַהֶּה, מָנֶה יֵשׁ לִי אֵצֶל פְּלוֹנִי, וְאֵין לִי עָלָיו אֶלָּא עֵד אֶחָד, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף עִמּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. הַאי, ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״ נַפְקָא? הָא וַדַּאי שְׁקוּדֵי קָא מְשַׁקֵּר, וְרַחֲמָנָא אָמַר: (שמות כ) ״לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר״. אֶלָּא כְּגוֹן דְּאָמַר לוֹ: וַדַּאי חַד סַהֲדָא אִית לִי, וְתָא אַתָּה קוּם הָתֶם, וְלָא תֵּימָא וְלָא מִידִי, דְּהָא לָא מַפְקַת מִפּוּמָךְ שִׁיקְרָא, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. [מִנַּיִן לְנוֹשֶׁהמַּחֲבֵרוֹ מָנֶה, שֶׁלֹּא יֹאמַר: אֶטְעָנְנוּ בְּמָאתַיִם כְּדֵי שֶׁיּוֹדֶה לִי בְּמָנֶה, וְיִתְחַיֵּב לִי שְׁבוּעָה, וַאֲגַלְגֵּל עָלָיו שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״]. מִנַּיִן לְנוֹשֶׁה בַּמַּחֲבֵרוֹ מָנֶה, וְטָעָנוֹ מָאתַיִם, שֶׁלֹּא יֹאמַר: אֶכְפְּרֶנּוּ בְּבֵית־דִּין, וְאוֹדֶה לוֹ חוּץ לְבֵית־דִּין, כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה, וְלֹא יְגַלְגֵּל עָלַי שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לִשְׁלֹשָׁה שֶׁנּוֹשְׁשִׁין מָנֶה בְּאֶחָד, שֶׁלֹּא יְהֵא אֶחָד בַּעַל דִּין וּשְׁנַיִם עֵדִים, כְּדֵי שֶׁיּוֹצִיאוּ מָנֶה וְיַחֲלֹקוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לִשְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ לַדִּין, אֶחָד לָבוּשׁ סְמַרְטוּטִין וְאֶחָד לָבוּשׁ אִיצְטְלִיתבַּת מֵאָה מָנֶה, שֶׁאוֹמְרִים לוֹ: לְבַשׁ כְּמוֹתוֹ, אוֹ הַלְבִּישֵׁהוּ כְּמוֹתְךָ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. כִּי הֲווּ אַתּוּ לְקַמֵּיהּ (דרבא) [דְּרַבָּה] בַּר רַב הוּנָא, אָמַר לֵיהּ: שְׁלוּפוּ פּוּזְמַקְיְכוּ וְחוּתוּ לְדִינָא. מִנַּיִן לְדַיָּן שֶׁלֹּא יִשְׁמַע דִּבְרֵי בַּעַל דִּין קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא בַּעַל דִּין חֲבֵרוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. מִנַּיִן לְבַעַל דִּין שֶׁלֹּא יַטְעִים דְּבָרָיו לַדַּיָּן קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא בַּעַל דִּין חֲבֵרוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״. רַב כַּהֲנָא מַתְנִי, (שם) ״מִ״לֹא תִשָּׂא״ וְ״לֹא תַשִּׂיא״. (יחזקאל י״ח:י״ח) ״וַאֲשֶׁר לֹא טוֹב עָשָׂה בְּתוֹךְ עַמּוֹ״. רַב אָמַר: זֶה הַבָּא בְּהַרְשָׁאָה וּשְׁמוּאֵל אָמַר: זֶה הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ עֲסָקִין.

ח משנה ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם׳, [׳מְצַוֶּה אֲנִי עֲלֵיכֶם׳, ׳אוֹסְרֵיכֶם אֲנִי׳, ׳הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין׳. ׳בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ׳, ׳הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין]. בְּ׳אֶלֶף דָּלֶת׳, בְּ׳יוֹד הֵא׳, בְּ׳שַׁ־דַּי׳, בְּ׳צְבָאוֹת׳, בְּ׳חַנּוּן וְרַחוּם׳. בְּ׳אֶרֶךְ אַפַּיִם׳, בְּ׳רַב חֶסֶד׳ [וּבְכָל הַכִּנּוּיִין], ׳הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין]. גְּמָרָא. לְמֵימְרָא, דְּ׳חַנּוּן וְרַחוּם׳ שְׁמוֹת נִינְהוּ, וּרְמִינְהוּ: יֵשׁ שֵׁמוֹת שֶׁנִּמְחָקִין, וְיֵשׁ שֵׁמוֹת שֶׁאֵין נִמְחָקִין. אֵלּוּ הֵם שֵׁמוֹת שֶׁאֵין נִמְחָקִין, כְּגוֹן: ׳אֵ־ל׳, ׳אֱל־הֵיךְ׳, ׳אֱל־הִים׳, ׳אֱל־הֵיכֶם׳, ׳אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה׳, ׳אֶלֶף דָּלֶת׳, ׳יוֹד הֵא׳, ׳שַׁ־דַּי׳, ׳צְבָא־וֹת׳, ׳הֲרֵי אֵלּוּ אֵין נִמְחָקִין. אֲבָל, ׳הַגָּדוֹל׳, ׳הַנּוֹרָא׳, ׳הָאֵדִיר׳ וְ׳הֶחָזָק׳, וְ׳הָאַמִּיץ׳, ׳הָעִזּוּז׳, ׳חַנּוּן׳, וְ׳רַחוּם׳, ׳אֶרֶךְ אַפַּיִם׳ וְ׳רַב חֶסֶד׳, הֲרֵי אֵלּוּ נִמְחָקִין. [אָמַר אַבָּיֵי: מַתְנִיתִין בְּמִי שֶׁהוּא חַנּוּן, בְּמִי שֶׁהוּא רַחוּם קָאָמַר].

ט יב כָּל שֵׁמוֹת הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה בְּאַבְרָהָם, קֹדֶשׁ, חוּץ מִזֶּה שֶׁהוּא חֹל, שֶׁנֶּאֱמַר: (בראשית י״ח:ג׳) ״וַיֹּאמַר: אֲדֹנָי אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ״. (חנניה) [חֲנִינָא] בֶּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אָמְרוּ: אַף זֶה קֹדֶשׁ. כְּמַאן אַזְלָא הָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: גְּדוֹל הַכְנָסַת אוֹרְחִים יוֹתֵר מֵהַקְבָּלַת פְּנֵי שְׁכִינָה, כְּמַאן? כְּאוֹתוֹ הַזּוֹג. כָּל שֵׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּלוֹט חֹל, חוּץ מִזֶּה שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם יט) ״וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם: אַל נָא אֲדֹנָי, הִנֵּה נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדֶּל חַסְדְּךָ״ וגו׳, מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְהָמִית וּלְהַחֲיוֹת, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כָּל שֵׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּנָבוֹת, קֹדֶשׁ, בְּמִיכָה חֹל. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּנָבוֹת קֹדֶשׁ, בְּמִיכָה, יֵשׁ מֵהֶם חֹל, וְיֵשׁ מֵהֶם קֹדֶשׁ. ׳אֶלֶף לָמֶד׳, חֹל. ׳יוֹד הֵא׳, קֹדֶשׁ. חוּץ מִזֶּה, שֶׁאֶלֶף לָמֶד וְהוּא קֹדֶשׁ: (שופטים י״ח:ל״א) ״כָּל יְמֵי הֱיוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים בְּשִׁלֹה״. כָּל שֵׁמוֹת הָאֲמוּרִים בְּגִבְעַת בִּנְיָמִין, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חֹל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: קֹדֶשׁ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי

אֶלִיעֶזֶר: וְכִי מַבְטִיחַ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה? אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מַה שֶּׁהִבְטִיחַ עָשָׂה, וְהֵם לֹא בִּיחֲנוּאִם לְנִצָּחַ אִם לְנַצֵּחַ. בָּאַחֲרוֹנָה שֶׁבִּיחֲנוּ, הִסְכִּימוּ עַל יָדָן, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם כ) ״וּפִינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן [הַכֹּהֵן] עֹמֵד (לפני ה׳) [לְפָנֶיהָ], בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר: הַאוֹסִף עוֹד לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם [בְּנֵי] בִנְיָמִין אָחִי, אִם אֶחְדָּל״ וְגוֹ׳. כָּל ׳שְׁלֹמֹה׳ הָאֲמוּרִים בְּשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ, שִׁיר לִמי שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ, חוּץ מִזֶּה: (שם ח) ״כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנַי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה״. [׳שְׁלֹמֹה׳], לְדִידֵיהּ, ״וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ״, רַבָּנָן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף זֶה חֹל, (שם ג) ״הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה״. אַף זֶה, וְלֹא מִיבָּעְיָא הָאֵיךְ? אֶלָּא הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל מַלְכוּתָא דְּקַטְלָא חַד מִשִּׁיתָּא בְּעָלְמָא, לָא מִיעַנְשָׁא, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנַי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה״, לְמַלְכוּתָא דִּרְקִיעָא, ״וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ״, לְמַלְכוּתָא דְּאַרְעָא. שְׁמוּאֵל, לָא כְּתַנָּא קַמָּא וְלָא כְּיֵשׁ אוֹמְרִים? אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (אף) זֶה קֹדֶשׁ וְזֶה הוּא חֹל, דְּ׳מִטָּתוֹ׳. וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: כְּיֵשׁ אוֹמְרִים. כָּל מַלְכֵיָא הָאֱמוּרִים בְּדָנִיֵּאל חֹל, חוּץ מִזֶּה שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, (דניאל ב׳:ל״ז) ״אַנְתְּ מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא דִּי אֱלָהָּ שְׁמַיָּא מַלְכוּתָא חִסְנָא וְתָקְפָּא וִיקָרָא יְהַב לָךְ״. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף זֶה קֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם ד) ״מָרְאֵי חֶלְמָא לְשָׁנְאָךְ וּפִשְׁרֵהּ לְעָרָךְ״.

י אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: ׳אָמֵן׳, בּוֹ שְׁבוּעָה, בּוֹ קַבָּלַת דְּבָרִים, בּוֹ הַאֲמָנַת דְּבָרִים. בּוֹ שְׁבוּעָה, דִּכְתִיב: (במדבר ה׳:כ״ב) ״וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן״. בּוֹ קַבָּלַת דְּבָרִים, דִּכְתִיב: (דברים כ״ז:כ״ו) ״אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם, וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן״. בּוֹ הַאֲמָנַת דְּבָרִים, דִּכְתִיב: (ירמיהו כ״ח:ו׳) ״וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה [הַנָּבִיא]: (אל חנניהו) אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה׳, יָקֵם ה׳ אֶת דְּבָרֶיךָ״.

יא [פְּסָקָא]. הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וַחֲבֵרוֹ, [בְּכֻלָּן עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה]. אָמַר רַבִּי יַנַּאי: וְדִבְרֵי הַכֹּל. עַצְמוֹ, דִּכְתִיב: (דברים ד׳:ט׳) ״רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד״ וְגוֹ׳. כִּדְרַבִּי אַבִּין אָמַר רַבִּי אֵילָעאי, דְּאָמַר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר: ׳הִשָּׁמֶר׳, ׳פֶּן׳, וְ׳אַל׳, אֵינוֹ אֶלָּא לֹא תַעֲשֶׂה. וַחֲבֵרוֹ דִּכְתִיב: (ויקרא י״ט:י״ד) ״לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ״.

יב יג פְּסָקָא. (דברים כ״ח:ס״ט) ״אֵכֶּה הַדְּבָרִים״, ״כֵּן יַכְּכָה אֱלֹהִים״, זוֹ הִיא ״אָלָה״ הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. יָתִיב רַב כַּהֲנָא קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה וְיָתִיב וְקָאָמַר הָא מַתְנִיתִין כְּדְתָנֵן. אָמַר לֵיהּ: כַּנָּה. יָתִיב הַהוּא מְרַבָּנָן קַמֵּיהּ דְּרַב כַּהֲנָא וְיָתִיב וְקָאָמַר: (תהילים נ״ב:ז׳) ״גַּם אֵל יִתָּצְךָ לָנֶצַח, יַחְתְּךָ וְיִסָּחֲךָ מֵאֹהֶל וְשֹׁרֶשְׁךָ מֵאֶרֶץ חַיִּים סֶלָה״. אָמַר לֵיהּ: כַּנָּה. (פשיטא) תַּרְתֵּי לָמָּה לִי? מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵי מַתְנִיתָא, אֲבָל בִּקְרָאֵי, אֵימָא לָא מְכַנִּינַן. קָא מַשְׁמַע לָן.

פרק ה

א שבועות פרק ה - אין אגדות בפרק זה.

פרק ו

א שבועות פרק ו - הֵיכִי מַשְׁבְּעִינַן לֵיהּ? אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בִּשְׁבוּעָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, דִּכְתִיב: (בראשית כד) ״וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּה׳ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם״. אָמַר לֵיהּ רַבִּינָא לְרַב אַשִׁי: כְּמַאן? כְּרַבִּי חֲנִינָא בַּר אִידִי, דְּאָמַר: בָּעִינַן שֵׁם הַמְיֻחָדאָמַר לֵיהּ: אַפְלוּ תֵּימָא: רַבָּנָן, דְּאָמְרִי בְּכִנּוּי, וְנַפְקָא מִינָּהּ, דְּצָרִיךְ לְאַתְפּוסֵי חֻפְצָא בְּיָדֵיהּ, כִּדְרָבָא, דְּאָמַר: הַאי דַּיְינָא דְּאַשְׁבַּע בַּ״ה׳ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם״, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁטָּעָה בְּדָבָר מִשְׁנָה וְחוֹזֵר. וְאָמַר רַב פָּפָּא: הַאי דַּיְינָא דְּאַשְׁבַּע בִּתְפִלִּין, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁטָּעָה בְּדָבָר מִשְׁנָה וְחוֹזֵר, וְהִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ דְּרָבָא, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ דְּרַב פָּפָּא. הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ דְּרָבָא, דְּהָא לָא נָקִיט חֻפְצָא בְּיָדֵיהּ, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, דְּהָא נָקִיט חֻפְצָא בְּיָדֵיהּ. שְׁבוּעָה, מְעֻמָּד, תַּלְמִיד חָכָם, מְיֻשָּׁב. שְׁבוּעָה, בְּסֵפֶר תּוֹרָה, תַּלְמִיד חָכָם, לְכַתְחִלָּה בִּתְפִלִּין.

ב יד תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין, אַף הִיא בִּלְשׁוֹנָהּ נֶאֱמְרָה. אוֹמְרִים לוֹ: חֲיֵי יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִזְדַּעֲזַעבִּשְׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּסִינַי: (שמות כ) ״לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה׳ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא״. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֱמַר בָּהֶן: ׳וְנִקָּה׳, וְכָאן נֶאֱמַר: ׳לֹא יְנַקֶּה׳. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמְּנוּ, וְכָאן מִמֶּנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (קהלת ה׳:ה׳) ״אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ״, וְאֵין ׳בְּשָׂרוֹ׳ אֶלָּא קְרוֹבוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (ישעיהו נ״ח:ז׳) ״וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם״. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכָאן מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (הושע ד׳:ב׳) ״אָלֹה וְכַחֵשׁ״. (ורצוח וגנוב.) וְאֵימָא: עַד דְּעָבִיד לְהוּ לְכוּלְהוּ? לָא סַלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: (ירמיהו כ״ג:י׳) ״כִּי מִפְּנֵי אָלָה אָבְלָה הָאָרֶץ״, וּכְתִיב: (הושע ד׳:ג׳) ״עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ, וְאָמְלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ״. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת תּוֹלִין לוֹשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת, וְכָאן נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ לְאַלְתַּרשֶׁנֶּאֱמַר: (זכריה ה׳:ד׳) ״הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם ה׳ צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב וְאֶל בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר, וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתוּ, וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו״. ׳הוֹצֵאתִיהָ׳, לְאַלְתַּר! ״וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב״, זֶה הַגּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן אֹצֶל חֲבֵרוֹ וְטוֹעֲנוֹ וּמַשְׁבִּיעוֹ. ״וְאֶל בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר״, כְּמַשְׁמָעוֹ. ״וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו״, הָא לָמַדְתָּ: דְּבָרִים שֶׁאֵין אֵשׁ וּמַיִם מְכַלִּין אוֹתָן, שְׁבוּעַת שֶׁקֶר מְכַלָּה אוֹתָן. אִם אָמַר: אֵינִי נִשְׁבָּע, פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְאִם אָמַר: חֲרֵינִי נִשְׁבָּע, הָעוֹמְדִים שָׁם אוֹמְרִים לוֹ [זֶה לָזֶה]: (במדבר ט״ז:כ״ו) ״סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה״ [וְגוֹ׳]. וּכְשֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ, אוֹמְרִים לוֹ: חֲיֵי יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא עַל דַּעְתְּךָ אָנוּ מַשְׁבִּיעִין אוֹתְךָ,

אֶלָּא עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעַת בֵּית־דִּין, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, (עליו השלום,) כְּשֶׁהִשְׁבִּיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, אָמַר לָהֶם: דְּעוּ שֶׁלֹּא עַל דַּעְתְּכֶם אֲנִי מַשְׁבִּיעַ אֶתְכֶם, אֶלָּא עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעְתִּי, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים כ״ט:י״ד) ״וְלֹא אִתְּכֶם לְבַדְּכֶם וְגוֹ׳ כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה״. אֵין לִי אֶלָּא אוֹתָם הָעוֹמְדִין עַל הַר־סִינַי, דּוֹרוֹת הַבָּאִים, וְגֵרִים הָעֲתִידִים לְהִתְגַּיֵּר, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: (דברים כ״ט:י״ד) ״וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה״. וְאֵין לִי אֶלָּא מִצְווֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּהַר־סִינַי, מִצְווֹת הָעֲתִידוֹת לְהִתְחַדֵּשׁ, כְּגוֹן: מִקְרָא מְגִלָּה, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: (אסתר ט׳:כ״ז) ״קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ״, קִיְּמוּ מַה שֶּׁקִּבְּלוּ כְּבָר.

ג טו אָמַר מַר: אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִזְדַּעֲזַע בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (שמות כ׳:ז׳) ״לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה׳ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא״. מַאי טַעְמָא? אֵילֵימָא מִשּׁוּם דְּאִתְיְהִיב בְּסִינַי, עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת נַמִּי אִתְיְהִבוּ? (בסיני.) אֶלָּא מִשּׁוּם דַּחֲמִירָא. וּמִי חֲמִירָא? וְהָא (תנן) [תַּנְיָא]: אֵלּוּ הֵן קַלּוֹת: עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, חוּץ מִ״לֹא תִשָּׂא״. חֲמוּרוֹת: זוֹ כְּרִיתוּת וּמִיתוֹת בֵּית־דִּין, וְ״לֹא תִשָּׂא״ עִמָּהֶן. אֶלָּא כִּדְתָנֵי טַעְמָא: וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֱמַר בָּהֶן: ״וְנִקָּה״, וְכָאן [נֶאֱמַר]: ״לֹא יְנַקֶּה״. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, לֹא נֶאֱמַר בָּהֶן: ״לֹא יְנַקֶּה״? וְהָכְתִיב: (שם לד) ״וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה״! הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִי־אֶפְשָׁר לוֹמַר: ״וְנַקֵּה״, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר: ״לֹא יְנַקֶּה״, וְאִי־אֶפְשָׁר לוֹמַר: ״לֹא יְנַקֶּה״, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר: ״וְנַקֵּה״, הָא כֵּיצַד? מְנַקֶּה הוּא לַשָּׁבִים, וְאֵינוֹ מְנַקֶּה לְשֹׁאֲנָן שָׁבִים. כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכָאן מֻמָּנוּ וּמְמֻשְׁפָּחְתּוֹ. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מְמֻשְׁפָּחְתּוֹ לֹא? וְהָכְתִיב: (ויקרא כ׳:ה׳) ״וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפְּחָתוֹ״ וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם הוּא חָטָא, מִשְׁפַּחְתּוֹ מֶה חָטְאָה? לוֹמַר לְךָ: אֵין לְךָ מִשְׁפָּחָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוֹכֵס, שֶׁאֵין כֻּלָּהּ מוֹכְסִין. וְשֶׁיֵּשׁ בָּהּ לִסְטִים, שֶׁאֵין כֻּלָּהּ לִסְטִים, מִפְּנֵי שֶׁמְּחַפִּין עָלָיו. הָתָם בְּדִינָא אַחֲרִינִי, הָכָא בְּדִינָא דִּידֵיהּ, כִּדְתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר: (שם) ״וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ״, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנַי״, יָכוֹל כָּל הַמְּשֻׁפָּחָה כֻּלָּהּ בְּהִכָּרֵת? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳אֹתוֹ׳, אוֹתוֹ בְּהִכָּרֵת, וְלֹא כָּל הַמְּשֻׁפָּחָה כֻּלָּהּ בְּהִכָּרֵת. [פְּסָקָא]. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ וְכוּ׳. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מִכָּל הָעוֹלָם לֹא? וְהָכְתִיב: (שם כו) ״וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו״, אִישׁ בַּעֲוֹן אָחִיו, מְלַמֵּד שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה. הָתָם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָם לִמְחוֹת וְלֹא מִחוּ. מַאי אִיכָּא בֵּין רְשָׁעִים דְּמִשְׁפַּחְתּוֹ, לְרְשָׁעִים דְּעָלְמָא? בֵּין צַדִּיקִים דְּמִשְׁפַּחְתּוֹ, לְצַדִּיקִים דְּעָלְמָא? הוּא בִּשְׁאָר עֲבֵרוֹת, בְּדִינֵיהּ, וּרְשָׁעִים דְּמִשְׁפַּחְתּוֹ, בְּדִין חָמוּר, וּרְשָׁעִים דְּעָלְמָא, בְּדִין הַקַּל. צַדִּיקִי, דְּהָכָא וְהָכָא פְּטִירִי. גַּבֵּי שְׁבוּעָה, הוּא וּרְשָׁעִים דְּמִשְׁפָּחָה, בְּדִינֵיהּ. וּרְשָׁעִים דְּעָלְמָא, בְּדִין חָמוּר, וְצַדִּיקִי, דְּהָכָא וְהָכָא בְּדִין הַקַּל. [פְּסָקָא]. וְאִם אָמַר: הֲרֵינִי נִשְׁבָּע, הָעוֹמְדִים שָׁם וְכוּ׳. בְּשֶׁלָּמָּא הַהוּא דְּקָא מִשְׁתַּבַּע, דְּקָאֵי בְּאִיסּוּרָא, אֶלָּא הַהוּא דְּקָא מַשְׁבַּע לֵיהּ, אַמַּאי? מִשּׁוּם דְּתַנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: (שמות כ״ב:י׳) ״שְׁבֻעַת ה׳ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם״, מְלַמֵּד שֶׁשְּׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁנֵיהֶם.

ד [פְּסָקָא]. ״מָנָה לִי בְּיָדֶךָ״, ״אֵין לְךָ בְּיָדִי״, פָּטוּר. אָמַר רַבִּי נַחְמָן: וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הֶסֵת, מַאי טַעְמָא? חֲזָקָה, אֵין אָדָם תּוֹבֵעַ אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ עָלָיו. אַדַּרְבָּה, חֲזָקָה אֵין אָדָם מֵעֵז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ? אִשְׁתַּמּוּטֵי הוּא דְּקָא מִשְׁתַּמִּיט לֵיהּסָבַר; עַד דַּהֲוֵי לִי, וּפָרַעְנָא לֵיהּ.

ה הַהוּא דְּאָמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: הַב לִי מְאָה זוּזֵי דְּמַסֵּיקְנָאבָּךְ, אָמַר לֵיהּ: לֹא פָּרַעְתִּיךְ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי? אַתּוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אָמְרוּ: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. סָבַר רַב שֵׁשֶׁת לְמֵימַר: הֶחְזֵק כַּפְרָן. אָמַר לֵיהּ רָבָא: כָּל מִלְּתָא דְּלָא רָמְיָא עֲלֵיהּ דְּאִינִישׁ לָאו אַדַּעְתֵּיהּ.

פרק ז

א **שבועות פרק ז** - אָמַר רַבִּי נַחְמָן: הַאי מַאן דְּנָקִיט נַרְגָּאבְּיֶדֵיהּ וְאָמַר: אִיזִיל וְאֵיקְטְלֵיהלְדִיקְלָא דִּפְלָנְיָא, וְאֵישְׁתַּפַּח דְּקָטִיל וְשָׁדֵי, לָא אַמְרִינַן: דְּהוּא קָטְלֵיהּ, אַלְמָא עָבִיד אִינִישׁ דְּגָזִים וְלָא עָבִיד.

ב טז תַּנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: (שמות כב) ״שְׁבֻעַת ה׳ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם״ וְגוֹ׳, מְלַמֵּד שֶׁהַשְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁנֵיהֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: אַזְהָרָה לְעוֹקֵב אַחַר נוֹאֵף מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: (שם כ) ״לֹא תִנְאָף״, ״לֹא תַנְאִיף״. (דברים א) ״וַתַּרְגְּנוּ בְאָהֳלֵיכֶם״, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: תַּרְתֶּם וְגִנִּיתֶם בְּאָהֳלוֹ שֶׁל מָקוֹם. (שם) ״עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת״, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: קָרֵב לְגַבֵּי דְּהִינָא, וְאִידְּהַן דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: עָבֵד מֶלֶךְ, כְּמֶלֶךְ.

ג הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת

פרק ח

א **שבועות פרק ח** - אין אגדות בפרק זה.